

BOGANMELDELSER.

An International Enquiry into Costs of Living. A comparative study of worker's living costs in Detroit (U. S. A.) and fourteen European cities. (International Labour Office. Studies and Reports, Series N, Nr. 17). Geneva 1931.

Spørgsmaalet hvor meget Livet er dyrere eller billigere at leve i det ene Land end i det andet, i den ene By end i den anden, har hidtil i det væsentlige været ubesvaret. Ikke fordi man har ladet Problemet ligge som værende uden Interesse; det vilde tværtimod i mange Henseender være af stor Betydning, om man havde et paalideligt Maal for Forskellen mellem Leveomkostningerne fra Land til Land, og naar Arbejdet med at finde et saadant Maal kun har givet magre Resultater, er Grunden den, at Opgaven er langt mere kompliceret, end den synes at være ved en overfladisk Betragtning. Et Skridt fremad er man imidlertid naaet gennem en Specialundersøgelse, som det internationale Arbejdsbureau i Genève har foretaget paa Foranledning af *The Ford Motor Co.*, og hvis Resultater nylig er blevet offentliggjort.

Arbejdsbureauet stod ikke fremmed overfor Opgaven. I en Aarrække har det foretaget periodiske Beregninger af Tal, der skal illustrere Forholdet mellem Reallønnen (Arbejdslønnens Købeevne) i forskellige Lande. Det vanskeligste Led i disse Beregninger er at kombinere Oplysningerne om den nominelle Løn i hvert Land med Oplysningerne om Priserne paa Livsfornødenheder paa en saadan Maade, at der tages fornødent Hensyn til Arbejdernes Forbrugssædvaner i hvert enkelt Land. Herved er der imidlertid i Arbejdsbureauets hidtidige Undersøgelser af praktiske Grunde alene taget Hensyn til en begrænset Del af Budgettet, nemlig de Fødevarer, der spiller en større Rolle i Arbejdernes Forbrug; først i den aller seneste Tid har man vovet sig til at medtage Udgifterne til Brændsel, Belysning og Sæbe, hvorimod store Udgiftsposter som Bolig, Be-

BOGANMELDELSER.

An International Enquiry into Costs of Living. A comparative study of worker's living costs in Detroit (U. S. A.) and fourteen European cities. (International Labour Office. Studies and Reports, Series N, Nr. 17). Geneva 1931.

Spørgsmaalet hvor meget Livet er dyrere eller billigere at leve i det ene Land end i det andet, i den ene By end i den anden, har hidtil i det væsentlige været ubesvaret. Ikke fordi man har ladet Problemet ligge som værende uden Interesse; det vilde tværtimod i mange Henseender være af stor Betydning, om man havde et paalideligt Maal for Forskellen mellem Leveomkostningerne fra Land til Land, og naar Arbejdet med at finde et saadant Maal kun har givet magre Resultater, er Grunden den, at Opgaven er langt mere kompliceret, end den synes at være ved en overfladisk Betragtning. Et Skridt fremad er man imidlertid naaet gennem en Specialundersøgelse, som det internationale Arbejdsbureau i Genève har foretaget paa Foranledning af *The Ford Motor Co.*, og hvis Resultater nylig er blevet offentliggjort.

Arbejdsbureauet stod ikke fremmed overfor Opgaven. I en Aarrække har det foretaget periodiske Beregninger af Tal, der skal illustrere Forholdet mellem Reallønnen (Arbejdslønnens Købeevne) i forskellige Lande. Det vanskeligste Led i disse Beregninger er at kombinere Oplysningerne om den nominelle Løn i hvert Land med Oplysningerne om Priserne paa Livsfornødenheder paa en saadan Maade, at der tages fornødent Hensyn til Arbejdernes Forbrugssædvaner i hvert enkelt Land. Herved er der imidlertid i Arbejdsbureauets hidtidige Undersøgelser af praktiske Grunde alene taget Hensyn til en begrænset Del af Budgettet, nemlig de Fødevarer, der spiller en større Rolle i Arbejdernes Forbrug; først i den aller seneste Tid har man vovet sig til at medtage Udgifterne til Brændsel, Belysning og Sæbe, hvorimod store Udgiftsposter som Bolig, Be-

klædning m. v. er holdt udenfor Beregningerne. Da det var Ford-Kompagniets Ønske at blive sat i Stand til at holde Arbejds lønningerne ved de europæiske Ford-Fabrikker paa Linie med Reallønnen ved Kompagniets Hovedsæde i Detroit (U. S. A.), ansaas Arbejdsbureauets Beregninger paa Grundlag af en Del af Budgettet ikke for at være fyldestgørende, og der er derfor blevet foretaget en dybtgaaende og meget bekostelig Specialundersøgelse, hvortil Pengemidler blev stillet til Raadighed, ikke af Ford-Kompagniet, men af „The Twentieth Century Fund“ i Boston.

Takket være den rigelige Forsyning med amerikanske Penge, har man kunnet gaa ualmindelig grundigt til Værks. Ikke alene har de statistiske Centralbureauer i de forskellige Lande medvirket ved Fremskaffelsen af de fornødne Oplysninger om Vareforbrug og Priser m. v., men en Embedsmand fra det internationale Arbejdsbureau har besøgt alle de 14 Byer, der omfattes af Undersøgelsen, for i saa stort Omfang som muligt at sikre en ensartet Forstaaelse af Opgaven og ensartet Behandling af Talmaterialet. Til Meningsudveksling om Tvilsspørgsmaal blev der i 1931 afholdt et Møde i Genève, hvor Repræsentanter for næsten alle de 14 Byer var til Stede, ligesom Lederen af U. S. A.'s arbejdsstatistiske Bureau krydsede Atlanten for at stille sit Kendskab til Forholdene i Detroit til Raadighed. Det tør vistnok siges, at „Ford-Undersøgelsen“ — som den almindeligt betegnes blandt interesserede Økonomer og Statistikere — er uovertruffen i Retning af Grundighed og Omhu.

Og dog er Undersøgelsens Genstand meget begrænset. Det er klart, at Forholdet mellem Leveomkostningerne forskellige Steder i Verden er højst forskelligt for Indtægtsniveauer af forskellig Højde, og for nu ikke at komplicere Opgaven mere end nødvendigt, valgte man at begrænse Undersøgelsen til det Indtægtsniveau, der repræsenteres af den lavest lønnede Gruppe af Ford-Kompagniets Arbejdere i Detroit. For at sige det mere præcist, man søgte Svar paa det Spørgsmaal: hvor mange Penge maatte Arbejdere i forskellige europæiske Byer anvende for at leve paa tilsvarende Fod som Detroit-Arbejdere med en Udgift i 1929 af 1720 \$?

Ved Forsøget paa at besvare dette Spørgsmaal har man ikke kunnet anvende en ensartet Fremgangsmaade for hele Budgettet; hver af de større Hovedgrupper af Udgifter har maattet behandles særskilt, hvorved Arbejdet har faaet Karakteren af en Mosaik, hvilket imidlertid ikke gør det mindre interessant.

Forholdsvis mindst Vanskelighed frembyder Fødevaregruppen,

hvor man har benyttet *Irving Fishers* „ideale Formel“ for Beregning af Indextal¹⁾. Den anonyme Leder af Ford-Undersøgelsen begrundet Anvendelsen af denne Fremgangsmaade ved at henvise til Irving Fishers Autoritet og til at Formlen er blevet anerkendt af forskellige andre Experter i Indextal (*Haberler, Keynes*). Forfatteren gør dog opmærksom paa, at medens den anvendte Metode giver ret sikre Resultater, hvor det drejer sig om Budgetter, der afspejler nogenlunde ensartede Forbrugssædvaner, bliver Sikkerheden langt mindre, hvor Forbruget i de to Lande er stærkt afvigende. Heri ligger en Indrømmelse af, at selv om den benyttede Formel af tekniske Grunde besidder saadanne Fortrin, at den med Rette kan betegnes som „den ideale“, giver den dog ikke Midlet til en eksakt Løsning af Opgaven — simpelt hen fordi en eksakt Løsning er umulig.

Lad os eksempelvis tage Fødevarerbudgetterne for Detroit og København. Her opereres med 21 Varer, repræsenterende henholdsvis 63 og 57 pCt. af de samlede Udgifter til Føde. Udgiftssummerne var for Detroit 1299 Kr. og for København 929 Kr. Det københavnske Fødevarerforbrug vilde med amerikanske Priser koste 1336 Kr., det amerikanske med danske Priser 1018 Kr. Heraf kan man slutte, dels at en amerikansk Arbejder ved at flytte til København og her leve paa samme Maade som i Detroit vilde finde sine Fødevarerudgifter reducerede i Forholdet $\frac{1018}{1299} = 0,784$, dels at en københavnsk

Arbejder ved at flytte til Detroit og her leve paa samme Maade som i Danmark vilde finde, at hans Fødevarerudgift i København var $\frac{929}{1336} = 0,695$ af Udgiften i Detroit. Ingen

af disse Tal giver imidlertid Svar paa Spørgsmaalet, hvor meget det vilde koste en københavnsk Arbejder at leve i København paa tilsvarende Levefod som den, hvorpaa den amerikanske Arbejder lever i Detroit, men med Bibeholdelse af den Fordeling af Forbruget, der er den almindelige efter danske Sædvaner. „Den ideale Formel“ hugger Knuden over ved at tage det geometriske Gennemsnit af de to Brøker, 0,738, men hvad man med nogenlunde Sikkerhed kan slutte er kun, at det søgte Indextal ligger imellem Grænserne 0,784 og 0,695, og at altsaa Fødevarerudgiften for en københavnsk Arbejder, som

¹⁾ Det geometriske Gennemsnit af *Laspeyres* og *Paasches* Formler. „Den ideale Formel“ anført i *Westergaard og Nybølle* Statistikkens Teori, 3. Udg. S. 467.

lever i København efter danske Forbrugssædvaner paa amerikansk Levefod, vil være højst 78,4 pCt. og mindst 69,5 pCt. af den amerikanske Arbejders Udgifter i Detroit. For nogle Byers Vedkommende ligger Grænsetallene nærmere ved hinanden (Cork 81 og 82, Paris 81 og 86), men for andre er Afvigelsen meget større end for Københavns Vedkommende (Helsingfors 48 og 71, Warszawa 44 og 63).

Er Usikkerheden saaledes i visse Tilfælde betydelig ved de Beregninger, der angaar Fødevarergruppen, kan man gaa ud fra, at den ikke er mindre med Hensyn til de øvrige Budgetposter. Det viser sig f. Eks., at Arbejderne i Detroit almindeligvis benytter en Boligtype, som kun ganske undtagelsesvis findes i Europa. For at komme ud over denne Vanskelighed, opererer Ford-Undersøgelsen med en højere og en lavere Grænse for Boligudgiften. Som den lavere Grænse har man betragtet Udgiften til en Bolig af den Art, som almindelig benyttes af Arbejdere i den paagældende By; et saadant Hus eller Lejlighed skulde have 4—5 Rum, men hvis Boliger af denne Størrelse ikke bruges almindeligt af Arbejdere, skulde man regne med Lejeudgiften for en Bolig, beliggende i et Arbejderkvarter og af samme Kvalitet og Udstyrelse som Smaahuse, der almindeligt beboes af bedre stillede Arbejdere. Som højere Grænse betragtedes Udgiften til en Lejlighed eller et Hus saa nøje som muligt svarende til den amerikanske Boligtype.

Det er iøjnefaldende, at man ved at operere med disse to Grænser undskylder to forskellige Forstaaelser af den „equivalence“ med Hensyn til Bolig, der er Forudsætningen for, at Budgetterne kommer til at repræsentere samme Levefod. Er Boligens Størrelse det afgørende? Eller er det Udstyrelsen (Bad, Centralvarme, varmt Vand osv.)? Spørgsmaalet er ikke til at afgøre.

Med Hensyn til Beklædningen er man i Ford-Undersøgelsen gaaet saa grundigt til Værks, at man har ladet fuldstændige Samlinger af de Beklædningsgenstande, der benyttes af Arbejderfamilier i Detroit, cirkulere blandt de statistiske Bureauer, som har medvirket ved Undersøgelsen. Herved har man i hver enkelt By kunnet danne sig et Skøn over Beklædnings-Levefoden blandt de amerikanske Arbejdere og herefter opbygge et nogenlunde tilsvarende lokalt Beklædningsbudget. Større Nøjagtighed vilde naturligvis være opnaaet, om man havde taget Skridtet fuldt ud og sendt fuldstændige Samlinger af Beklædningsgenstande fra hver af de 14 europæiske Byer til Detroit; man vilde da have kunnet tillempe den ved Fødeudgiften benyttede

Beregningsmetode paa Beklædningskontoen. Men dette har man ment vilde være en for vidt gaaende Foranstaltning.

Vanskeligheder af anden Art møder ved Behandlingen af saadanne Poster som Brændsel og Belysning, Læge og Medicin (Sygekasser med og uden offentligt Tilskud), Forsikringer af forskellig Art, direkte Skatter, og ikke mindst den sidste Femtedel af Budgettet, som benævnes „Øvrige Udgifter“ (Bil i Amerika, Fagforeningskontingent i Danmark!). Disse Poster frembyder hver for sig særlige Problemer, af hvilke adskillige har maattet løses med haard Haand.

Naturligvis har Ford-Kompagniet, trods alt, faaet Svar paa sit Spørgsmaal, og Svaret er givet i Form af en Række Index-tal, der angiver Forholdet mellem Leveomkostningerne i Detroit og i hver af de 14 europæiske Byer. For at kunne leve paa samme Fod som Detroit-Arbejderne skal Kompagniets Arbejdere i Stockholm have omtrent samme Løn; i Frankfurt a. M., Berlin, København, Cork, Paris og Helsingfors kan de nøjes med 85 à 90 pCt. af de amerikanske Lønninger; en Del lavere ligger Leveomkostningerne i Marseille, Manchester, Rotterdam og Warszawa; Stambul og Antwerpen staar med Index-tal omkring 65—70, og endelig kan Arbejdere i Barcelona leve paa tilsvarende Fod som i Detroit med Lønninger paa ca. 60 pCt. af de amerikanske.

Trods den Usikkerhed, der — som paavist foran — maa klæbe ved disse Tal, giver de dog formentlig Ford-Kompagniet den til en Lønregulering fornødne praktiske Orientering. Men rent bortset herfra er den foretagne Undersøgelse et overordentlig værdifuldt Led i det internationale Arbejdsbureaus Bestræbelser for at opbygge en mellemfolkelig Socialstatistik. Det er et med stor Dygtighed gennemført Pionerarbejde, lige fortjenstfuldt ved dets aabne Paavisning af de mangfoldige Vanskeligheder og Faldgruber, Emnet rummer, og ved dets energiske Forsøg paa at komme Problemets Løsning saa nær som muligt.

Adolph Jensen.

FRANK ALBERT FETTER: *The Masquerade of Monopoly* (Harcourt, Brace and Company, New York, first edition 1931. 429 Sider).

I en underholdende Form, men med en bitter Ironi, beskriver Prof. *Fetter* den Maade, hvorpaa de amerikanske Antitrustlove har været praktiseret, og især har været misforstaaet, saavel af de mange Kommissioner som af de anklagende